

Sygn. akt VI U 2260/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2022r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszcy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Karolina Chudzinska

Protokolant – starszy sekretarz sądowy Małgorzata Myślińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 grudnia 2022r. w B.

odwołania: K. O.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 3 sierpnia 2022r., znak:(...)

5 sierpnia 2022r., znak: (...)

w sprawie: K. O.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o rekompensatę

Zmienia zaskarżone decyzje w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu K. O. prawo do rekompensaty.

Sędzia Karolina Chudzinska

Sygn. akt VI U 2260/22

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 sierpnia 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., po rozpoznaniu wniosku K. O. z dnia 1 lipca 2022 roku, przyznał mu zaliczkę na poczet przyszłej emerytury od dnia (...) roku, tj. od miesiąca zgłoszenia wniosku. Jednocześnie w decyzji tej organ rentowy poinformował ubezpieczonego, że kapitał początkowy stanowiący podstawę obliczenia wysokości emerytury został ustalony bez rekompensaty z uwagi na brak oryginału świadectwa pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Kolejną decyzją z dnia 5 sierpnia 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., po rozpoznaniu wniosku K. O. z dnia 29 lipca 2022 roku, ustalił wysokość i podjął wypłatę emerytury od dnia (...) roku, tj. od miesiąca zgłoszenia wniosku. Wysokość emerytury organ rentowy obliczył bez uwzględnienia rekomensaty z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Odwołanie od ww. decyzji złożył K. O., wnosząc o ustalenie wysokości emerytury z uwzględnieniem rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu odwołania wskazał on, że w okresie zatrudnienia w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w P. od dnia 14 lipca 1978 roku do dnia 30 listopada 2003 roku pracował w szczególnych warunkach na stanowisku robotnika wykwalifikowanego, nadzorując pracę skazanych i tymczasowo aresztowanych przebywających w Zakładzie Karnym w P. oraz umieszczonych w ośrodkach

przystosowania społecznego. Oświadczył, że pracę tę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Dodał, że pracodawca wystawił mu świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, a fakt ten mogą potwierdzić również wskazani przez niego świadkowie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko zaprezentowane w treści zaskarżonych decyzji. Wyjaśnił przy tym, że nie zaliczył okresu wskazanego w treści odwołania do warunków szczególnych, albowiem odwołujący nie przedłożył oryginału świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach, lecz wyłącznie kserokopię tego dokumentu, co jest niewystarczające.

Na rozprawie w dniu 15 grudnia 2022 roku odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonych decyzji poprzez przyznanie mu prawa do rekompensaty, a pełnomocnik organu rentowego pozostawił rozstrzygnięcie sprawy do uznania Sądu.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Ubezpieczony K. O. urodził się w dniu (...). Z wykształcenia jest mechanikiem samochodowym.

/okoliczności bezsporne/

W okresie od dnia 14 lipca 1978 roku do dnia 31 stycznia 2011 roku ubezpieczony był zatrudniony w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w P. na stanowisku ślusarza, ślusarza remontowego – montażysty, stolarza, ślusarza i lakiernika (jako pracownik wykwalifikowany), w pełnym wymiarze czasu pracy. Ubezpieczony pracował najpierw na stolarni, a w późniejszym okresie na lakierni (od dnia 1 grudnia 2009 roku).

W okresie od dnia 14 lipca 1978 roku do dnia 30 listopada 2003 roku, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w ramach zajmowanych stanowisk pracy sprawował nadzór nad pracami wykonywanymi w przywiezionych zakładach pracy przez skazanych, tymczasowo aresztowanych i umieszczonych w ośrodkach przystosowania społecznego, osadzonych w Zakładzie Karnym w P.. Zakład pracy był zamknięty i znajdował się za ogrodzeniem przy Zakładzie Karnym. Do zakładu pracy osadzonych przyprowadzał strażnik więzienny. Odwołujący odbierał osadzonych od strażnika. Pracę osadzonym przydzielał bezpośrednio kierownik, a do obowiązków odwołującego należało nadzorowanie sposobu wykonywania przez nich pracy, w tym, czy pracę tę wykonywali fachowo, pokazywał im jak wykonywać daną pracę oraz na bieżąco sprawdzał, czy wykonują oni pracę na powierzonych im stanowiskach pracy. W ww. okresie zatrudnienia ubezpieczony był niezdolny do pracy z powodu choroby w okresach: 15 – 22.05.1991 r., 9 – 27.10.1991 r., 23 – 27.11.1992 r., 24 – 28.02.1993 r., 1 -7.03.1993 r., 13 – 18.04.1994 r., 12 – 15.10.1994 r., 14 – 18.09.1996 r., 3-12.05.1997 r., 5-12.09.2001 r., 8-14.05.2002 r.

Nie korzystał z urlopów bezpłatnych ani dłuższych przerw w zatrudnieniu. Pracował przez osiem godzin dziennie, na jedną zmianę. Pracodawca wypłacał ubezpieczonemu comiesięcznie dodatek za pracę w szczególnych warunkach (tzw. „strachowe”).

Pracodawca wystawił ubezpieczonemu w dniu 1 lutego 2011 roku świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych, w którym to zaliczył pracę ubezpieczonego w okresie od dnia 14 lipca 1978 roku do dnia 30 listopada 2003 roku do prac wymienionych w Wykazie A, dziale XIV, poz. 22, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz wymienionych w Wykazie A, dzial XIV, poz. 22, pkt 1 stanowiącego załącznik do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 października 1983 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach resortu sprawiedliwości.

/dowód: świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych, k. 6 akt ZUS, k. 18 akt; świadectwo pracy, k. 7 – 7 v. akt ZUS; akta osobowe, załącznik do akt; zeznania odwołującego K. O., nagranie audio, k. 33 akt; zeznania świadka J. B., nagranie audio, k. 33 akt, zeznania świadka W. W., nagranie audio, k. 33 akt/

W dniu 4 lipca 2022 roku ubezpieczony wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z wnioskiem o przyznanie mu prawa do emerytury wraz z rekompensatą z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

/dowód: wniosek o emeryturę wraz z rekompensatą, k. 1 – 3 v. akt ZUS/

Na dzień 31 grudnia 1998 roku ubezpieczony nie spełniał warunków stażowych niezbędnych do przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ani nie spełniał warunków do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej.

/okoliczność bezsporna/

Podstawę ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie stanowiły okoliczności bezsporne oraz dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, w tym w także w aktach emerytalnych ZUS oraz w dokumentacji pracowniczej odwołującego K. O. z okresu pracy w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w P.. Wiarygodność tych dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu, a i żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, jak i prawdziwości zawartych w nich informacji. Stan faktyczny niniejszej sprawy Sąd ustalił również w oparciu o zeznania odwołującego K. O. oraz świadków w osobach J. B. oraz W. W. złożone na okoliczność warunków, rodzaju i zakresu wykonywanej przez ubezpieczonego pracy. Zeznania te korespondują wzajemnie ze sobą, jak i z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, dlatego też Sąd nie miał żadnych wątpliwości co do ich wiarygodności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z dyspozycją art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2022r., poz. 1340) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat (ust. 1). Rekompensata nie przysługuje jednak osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 2). W myśl art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę, a rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Istotę rekompensaty ustawodawca określił w art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabydą prawa do emerytury pomostowej. Celem tej regulacji jest przyznanie odszkodowania za rzeczywistą utratę określonych uprawnień, co oznacza, że musi ono dotyczyć tylko tych ubezpieczonych, którzy ze względu na niespełnienie choćby jednego ustawowego warunku (wieku, ogólnego stażu emerytalnego) nie mogli skorzystać z dotychczasowych regulacji i nabyć prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny, a także nie mogą skorzystać z regulacji nowych, przewidzianych ustawą o emeryturach pomostowych

(M. Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych [w:] K. Antonów, Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz, Warszawa 2014; wyr. SA w Gdańsku z dnia 31 marca 2016r., III AUa 1899/15, LEX nr 2044406).

Przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych warunkach stosuje się analogiczne zasady, jak dla wcześniejszej emerytury określone w

art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który w ust. 2 stanowi, że dla celów ustalenia uprawnień do wcześniejszej emerytury za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Z kolei art. 32 ust. 4 stanowi, że wiek

emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.).

W myśl § 2 ust. 2 cytowanego rozporządzenia okresy pracy w szczególnych warunkach, na podstawie posiadanej dokumentacji, stwierdza zakład pracy w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w świadectwie pracy. W postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie obowiązują jednak ograniczenia dowodowe występujące w postępowaniu przed organem rentowym. Sąd Okręgowy – w toku postępowania zainicjowanego odwołaniem – nie może ograniczyć możliwości udowodnienia, że dana praca wykonywana była w szczególnych warunkach, jedynie do świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionych według ustalonego w przepisach wzorca, lecz powinien wszelkimi dostępnymi dowodami wskazanymi przez strony postępowania dokonać oceny faktycznie wykonywanych czynności pracowniczych w spornym okresie oraz warunków wykonywanej pracy. Zgodnie z treścią art. 473 § 1 k.p.c. w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodów ze świadków i z przesłuchania stron.

W przedmiotowej sprawie spór pomiędzy stronami dotyczył tego, czy na dzień 31 grudnia 2008 roku ubezpieczony K. O. legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, czego pochodną stało się ustalenie prawa do rekompensaty. Organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w szczególnych warunkach żadnego okresu pracy ubezpieczonego. Odwołujący domagał się natomiast uwzględnienia okresu pracy w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w P. od dnia 14 lipca 1978 roku do dnia 30 listopada 2003 roku na stanowisku robotnika wykwalifikowanego nadzorującego pracę skazanych i tymczasowo aresztowanych przebywających w Zakładzie Karnym w P. oraz umieszczonych w ośrodkach przystosowania społecznego.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w tym zeznań przesłuchanych w sprawie świadków oraz zeznań odwołującego prowadzi do wniosku, że odwołujący wykazał niezbędny okres pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd Okręgowy nie ma wątpliwości co do tego, że do okresu pracy w szczególnych warunkach należy zaliczyć okres pracy wskazany przez ubezpieczonego w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w P.. Ubezpieczony w okresie od dnia 14 lipca 1978 roku do dnia 30 listopada 2003 roku pracował na stanowisku robotnika wykwalifikowanego, nadzorując bezpośrednio pracę skazanych i tymczasowo aresztowanych przebywających w Zakładzie Karnym w P. oraz umieszczonych w ośrodkach przystosowania społecznego. Pracę tę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W ocenie Sądu prace wykonywane przez ubezpieczonego w spornych okresach należy kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych wymienione w Wykazie A, Dziale XIV, poz. 22 załącznika do Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze jako prace polegające na sprawowaniu nadzoru nad pracami wykonywanymi w przywieziennych zakładach pracy przez skazanych, tymczasowo aresztowanych i umieszczonych w ośrodkach przystosowania społecznego. Ubezpieczony nie miał dłuższych przerw w zatrudnieniu.

Reasumując, stwierdzić należy, że odwołujący K. O. wykazał, że na dzień 31 grudnia 2008 roku legitymuje się okresem pracy w szczególnych warunkach w wymiarze ponad 15 lat. Wobec powyższego, odwołujący spełnia wszystkie przesłanki niezbędne do przyznania mu prawa do rekompensaty i zarazem nie zachodzi względem niego którakolwiek z przesłanek negatywnych (nie nabył prawa do emerytury wcześniejszej ani prawa do emerytury pomostowej). Dlatego też zaskarżone decyzje ZUS okazały się być wadliwe i – jako takie – podlegały weryfikacji poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do rekompensaty.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.

Sędzia Karolina Chudzinska